TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2010 m. spalio 7 d.*

Byloje C-162/09

dėl *Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division)* (Jungtinė Karalystė) 2009 m. kovo 10 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2009 m. gegužės 8 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Secretary of State for Work and Pensions

prieš

Taous Lassal,

dalyvaujant

The Child Poverty Action Group,

* Proceso kalba: anglų.

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai R. Silva de Lapuerta (pranešėja), G. Arestis, J. Malenovský ir T. von Danwitz,

generalinė advokatė V. Trstenjak,
posėdžio sekretorius N. Nanchev, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2010 m. kovo 17 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *The Child Poverty Action Group,* atstovaujamos solisitorės S. Clarke, QC R. Drabble ir baristerio R. Turney,

— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos L. Seeboruth ir S. Ossowski, padedamų baristerio D. Beard,

— Belgijos vyriausybės, atstovaujamos L. Van den Broeck,

— Europos Komisijos, atstovaujamos D. Maidani ir M. Wilderspin,

susipažinęs su 2010 m. gegužės 11 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46; klaidų ištaisymas: specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 47), išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bylą tarp T. Lassal ir *Secretary of State for Work and Pensions* (darbo ir pensijų ministras, toliau – *Secretary of State*). *Child Poverty Action Group* (toliau – CPAG) yra įstojusi į pagrindinę bylą šalis T. Lassal pusėje.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 45 straipsnyje „Judėjimo ir apsigyvenimo laisvė“ nurodyta:

„1. Kiekvienas Sąjungos pilietis turį teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje.

2. Pagal Sutartis judėjimo ir apsigyvenimo laisvė gali būti suteikta trečiųjų šalių piliečiams, teisėtai gyvenantiems valstybės narės teritorijoje“.

4 Pagal Direktyvos 2004/38 1–3 ir 17–19 konstatuojamąsias dalis:

„(1) Sąjungos pilietybė kiekvienam Sąjungos piliečiui suteikia pirminę ir asmeninę teisę laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, taikant Sutartyje ir jai vykdyti patvirtintose priemonėse nustatytus apribojimus ir reikalavimus.

(2) Laisvas asmenų judėjimas sudaro vieną iš pagrindinių vidaus rinkos, kuri yra teritorija be vidaus sienų, kurioje laisvė užtikrinta pagal Sutarties nuostatas, laisvių.

(3) Sąjungos pilietybė turėtų būti pagrindinis valstybių narių piliečių statusas, kai jie naudojasi savo teise laisvai judėti ir gyventi šalyje. Todėl būtina sisteminti ir persvarstyti esamus Bendrijos instrumentus, atskirai skirtus darbuotojams, savarankiškai dirbantiesiems asmenims ir studentams bei kitiems nedirbantiems asmenims, kad būtų supaprastinta ir sustiprinta visų Sąjungos piliečių laisvo judėjimo ir apsigyvenimo teisė.

<...>

(17) Nuolatinio gyvenimo galimybė nusprendusiems ilgam laikui įsikurti priimančiojoje valstybėje narėje Sąjungos piliečiams sustiprintų Sąjungos pilietybės jausmą ir yra pagrindinis elementas skatinant socialinę sanglaudą, kas yra vienas iš pagrindinių Sąjungos tikslų. Todėl nuolatinio gyvenimo teisė turėtų būti nustatyta visiems Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams, kurie pagal šia direktyva nustatytus reikalavimus gyveno priimančiojoje valstybėje narėje ištisinį penkerių metų laikotarpį ir jiems nebuvo pritaikyta išsiuntimo iš šalies priemonė.

(18) Siekiant, kad nuolatinio gyvenimo šalyje teisė būtų tikras integravimosi į priimančiosios valstybės narės visuomenę variklis, kartą ją suteikus, nebeturėtų būti keliami jokie reikalavimai.

(19) Tam tikri privalumai, būdingi Sąjungos piliečiams, kurie yra darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji, ir jų šeimos nariams, kurie gali suteikti galimybę šiems asmenims įgyti nuolatinio gyvenimo šalyje teisę dar neišgyvenus priimančiojoje valstybėje narėje penkerių metų, turėtų būti išsaugoti, kadangi jie sudaro įgyjamąsias teises, suteiktas 1970 m. birželio 29 d. Komisijos reglamentu (EEB) Nr. 1251/70 dėl darbuotojų, pagal darbo sutartį dirbusių valstybėje narėje, teisės pasilikti tos valstybės teritorijoje [OL L 142, p. 24; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 32] ir 1974 m. gruodžio 17 d. Tarybos direktyva 75/34/EEB dėl valstybės narės piliečių teisės pasilikti kitos valstybės narės teritorijoje baigus joje savarankiškai dirbančiojo asmens veiklą [OL L 14, 1975, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 170].“

5 Direktyvos 2004/38 6 straipsnyje nurodyta:

„1. Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės teritorijoje iki trijų mėnesių trukmės laikotarpį, netaikant jokių reikalavimų ar formalumų, išskyrus reikalavimą turėti [galiojančią] tapatybės kortelę arba [galiojantį] pasą.

2. Šio straipsnio 1 dalies nuostatos taip pat taikomas šeimos nariams, turintiems galiojantį pasą, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems ar atvykstantiems pas Sąjungos pilietį.“

6 Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1–3 dalyse įtvirtinta:

„1. Visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje ilgiau kaip tris mėnesius, jei jie:

a) yra darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji priimančiojoje valstybėje narėje, arba

b) turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai, ir turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje, arba

c) — yra priimti į privačią arba valstybinę instituciją, akredituotą ar finansuojamą priimančiosios valstybės narės pagal savo įstatymų ar kitų teisės aktų praktiką, turėdami pagrindinį studijų kurso baigimo tikslą, įskaitant profesinį rengimą ir

— turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje ir užtikrina atitinkamą nacionalinę instituciją pateikdami deklaraciją ar kitokiu jos pasirinktu lygiaverčiu būdu, kad jie turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai, arba

d) yra Sąjungos pilietį, kuris atitinka a, b arba c punkto reikalavimus, lydintys ar kartu vykstantys šeimos nariai.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta gyvenimo šalyje teisė taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems ar vykstantiems kartu su Sąjungos piliečiu priimančiojoje valstybėje narėje, jei toks Sąjungos pilietis atitinka 1 dalies a, b arba c punkto reikalavimus.

3. Taikant šio straipsnio 1 dalies a punktą, Sąjungos pilietis, kuris nebėra darbuotojas ar savarankiškai dirbantysis, išlaiko darbuotojo ar savarankiškai dirbančiojo statusą tokiais atvejais:

<…>“

7 Direktyvos 2004/38 IV skyriaus, skirto „Nuolatinio gyvenimo šalyje teisei“, 16 straipsnyje „Bendra taisyklė Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams“ nurodyta:

„1. Sąjungos piliečiai, kurie priimančiojoje valstybėje narėje legaliai gyveno ištisinį penkerių metų laikotarpį, turi nuolatinio gyvenimo joje teisę. Šiai teisei netaikomi III skyriuje numatyti reikalavimai.

2. Šio straipsnio 1 dalis taip pat taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir legaliai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje su Sąjungos piliečiu ištisinį penkerių metų laikotarpį.

3. Gyvenimo šalyje tęstinumas nenutrūksta dėl trumpalaikių išvykų, ne ilgesnių kaip šeši mėnesiai per metus, arba ilgesnių išvykų, susijusių su privalomąja karine tarnyba, ar vienos ne ilgesnės kaip 12 mėnesių iš eilės išvykos dėl svarbių priežasčių, pvz., nėštumo ir gimdymo, sunkios ligos, studijų ar profesinio parengimo, arba paskyrimo į kitą valstybę narę arba trečiąją šalį.

4. Įgyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė gali būti prarasta tik išvykus iš priimančiosios valstybės narės ilgesniam kaip dveji metai iš eilės laikotarpiui.“

8 Nukrypstant nuo Direktyvos 2004/38 16 straipsnio, jos 17 straipsnyje numatyta, jog nuolatinio gyvenimo šalyje teisė suteikiama nepasibaigus ištisiniam penkerių metų gyvenimo šalyje laikotarpiui priimančiojoje valstybėje narėje nebedirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams.

9 Pagal Direktyvos 2004/38 38 straipsnį:

„1. Nuo 2006 m. balandžio 30 d. panaikinami Reglamento (EEB) Nr. 1612/68 10 ir 11 straipsniai.

2. Nuo 2006 m. balandžio 30 d. panaikinamos Direktyvos 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB.

3. Nuorodos į panaikintas nuostatas ir direktyvas laikomos nuorodomis į šią direktyvą.“

10 Pagal Direktyvos 2004/38 40 straipsnį valstybės narės šią direktyvą turėjo perkelti iki 2006 m. balandžio 30 d.

Nacionalinė teisė

1992 m. Įstatymas dėl socialinės apsaugos įmokų ir išmokų ir 1987 m. Socialinės pašalpos (bendrosios) taisyklės.

11 Socialinei pašalpai (*Income Support*) taikomi 1992 m. Įstatymas dėl socialinės apsaugos įmokų ir išmokų (*Social Security Contributions and Benefits Act 1992*) ir 1987 m. Socialinės pašalpos (bendrosios) taisyklės (*Income Support (General) Regulations 1987*).

12 Socialinė pašalpa – tai išmoka, suteikiama įvairių grupių asmenims, atsižvelgiant į turtinę padėtį. Visų pirma, jos suteikimo sąlyga yra ta, kad suinteresuotojo asmens pajamos neviršytų „nustatyto dydžio“, kuris gali būti nulinis, o tai praktiškai reiškia, jog tokiu atveju nesuteikiama jokia išmoka.

13 „Užsieniečiui“ taikomas nulinis dydis, nes toks asmuo apibrėžiamas kaip „pareiškėjas, kuris įprastai negyvena Jungtinėje Karalystėje, Normandijos salose, Meno saloje ar <...> Airijoje“. Socialinės pašalpos mokėjimo tikslais joks pareiškėjas neturi būti laikomas įprastai gyvenančiu Jungtinėje Karalystėje, nebent jis būtų įgijęs „teisę gyventi šalyje“.

14 „Teisė gyventi šalyje“ nagrinėjamos išmokos mokėjimo tikslais nėra aiškiai apibrėžta.

15 Tačiau bendrai sutariama, jog socialinės išmokos mokėjimo tikslais teisė gyventi šalyje yra Direktyvos 2004/38 16 straipsnyje numatyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė.

2006 m. Imigracijos (Europos ekonominėje erdvėje) taisyklės

16 2006 m. Imigracijos (Europos ekonominėje erdvėje) taisyklės (*Immigration (European Economic Area) Regulations 2006*, toliau – 2006 m. taisyklės) įsigaliojo 2006 m. balandžio 30 d. ir jomis Jungtinės Karalystės teisėje įgyvendinamos Direktyvos 2004/38 nuostatos.

17 2006 m. taisyklių 15 straipsniu „Nuolatinio gyvenimo šalyje teisė“ perkeliamas Direktyvos 2004/38 16 straipsnis.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

18 1999 m. sausio mėn. Prancūzijos pilietė T. Lassal atvyko į Jungtinę Karalystę ieškoti darbo. Nuo 1999 m. rugsėjo mėn. iki 2005 m. vasario mėn. gyvendama šioje valstybėje narėje T. Lassal arba dirbo, arba ieškojo darbo. Anot prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, šalys pagrindinėje byloje neginčija, kad laikotarpiu nuo 1999 m. sausio mėn. iki 2005 m. vasario mėn. T. Lassal turėjo „darbuotojo“ statusą pagal Sąjungos teisę.

19 2005 m. vasario mėn. T. Lassal išvyko iš Jungtinės Karalystės dešimčiai mėnesių aplankyti savo motinos Prancūzijoje. 2005 m. gruodžio mėn. grįžusi į Jungtinę Karalystę ji vėl ieškojo darbo. Nuo 2006 m. sausio mėn. iki 2006 m. lapkričio mėn. jai buvo mokama bedarbio pašalpa. 2006 m. lapkričio mėn. ji pateikė prašymą dėl socialinės pašalpos, nurodydama, kad yra nėščia. Šis prašymas buvo atmestas remiantis tuo, kad ji neturėjo teisės gyventi Jungtinėje Karalystėje.

20 T. Lassal dėl prašymo atmetimo pateikė ieškinį *Appeal Tribunal*. 2007 m. rugsėjo 3 d. šis teismas patenkino ieškinį motyvuodamas tuo, kad remiantis 2006 m. taisyklių 15 straipsniu ji turi nuolatinio gyvenimo Jungtinėje Karalystėje teisę.

21 *Secretary of State* šio teismo sprendimą ginčijo pirmiausia *Social Security Commissioner*, vėliau – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme.

22 Tokiomis aplinkybėmis *Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division)* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šį prejudicinį klausimą:

„Ar tokiomis aplinkybėmis, kai <...> Sąjungos pilietė atvyko į Jungtinę Karalystę 1999 m. rugsėjo mėn. kaip darbuotoja ir buvo darbuotoja iki 2005 m. vasario mėn., kai <...> ši Sąjungos pilietė išvyko iš Jungtinės Karalystės ir grįžo į valstybę narę, kurios pilietė ji yra, dešimties mėnesių laikotarpiui, <...> ši Sąjungos pilietė grįžo į Jungtinę Karalystę 2005 m. gruodžio mėn. ir ten gyveno nepertraukiamai iki 2006 m. lapkričio mėn., tada ji pateikė prašymą dėl socialinės pašalpos, <...> Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją <...> Sąjungos piliečiui suteikiama nuolatinio

gyvenimo šalyje teisė dėl to, jog pagal ankstesnes Bendrijos teisės priemones, kuriomis darbuotojams suteikiama gyvenimo šalyje teisė, jis legaliai gyveno šalyje ištisinį penkerių metų laikotarpį, kuris baigėsi iki 2006 m. balandžio 30 d. (iki šios datos valstybės narės turėjo perkelti direktyvą)?“

Dėl prejudicinio klausimo

23 Kadangi pateiktas klausimas grindžiamas tam tikromis faktinėmis prielaidomis, jis turi būti padalytas į dvi dalis, siekiant, kad Teisingumo Teismas pateiktų tinkamą atsakymą.

24 Pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 2004/38 16 straipsnyje numatytos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimo tikslais reikia atsižvelgti į ištisinio penkerių metų gyvenimo šalyje pagal ankstesnes Sąjungos teisės priemones laikotarpį iki šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę dienos, t. y. iki 2006 m. balandžio 30 d.

25 Jeigu į pirmą klausimo dalį būtų atsakyta teigiamai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, antra, ar dėl trumpalaikių išvykų iki 2006 m. balandžio 30 d. po teisėto ištisinio penkerių metų gyvenimo Sąjungos piliečiui, kaip antai T. Lassal, gali būti nesuteikta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį.

Dėl to, ar reikia atsižvelgti į gyvenimo šalyje pagal ankstesnes Sąjungos teisės priemones laikotarpį iki Direktyvos 2004/38 perkėlimo, kad būtų suteikta šios direktyvos 16 straipsnyje numatyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

26 Galima išskirti dvi principines suinteresuotųjų šalių, pateikusių rašytines pastabas pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnį, pozicijas.

27 Viena vertus, Jungtinės Karalystės ir Belgijos vyriausybės mano, kad reikia atsižvelgti tik į tuos gyvenimo šalyje laikotarpius, kurie arba baigėsi 2006 m. balandžio 30 d. ar po šios datos, arba prasidėjo 2006 m. balandžio 30 dieną. Grįsdama tokį aiškinimą Jungtinės Karalystės vyriausybė iš esmės remiasi Direktyvos 2004/38 17 konstatuojamojoje dalyje pateikta nuoroda „pagal šia direktyva nustatytus reikalavimus“ ir jos parengiamaisiais dokumentais, o Belgijos vyriausybė, be kita ko, remiasi šios direktyvos 16 straipsnio negaliojimu atgaline data ir teisinio saugumo principu.

28 Kita vertus, CPAG ir Europos Komisijos nuomone, net jeigu nuolatinio gyvenimo šalyje teisė būtų įgyjama tik nuo 2006 m. balandžio 30 d., norint taikyti Direktyvos 2004/38 16 straipsnį reikia atsižvelgti į ištisinio penkerių metų gyvenimo pagal iki šios direktyvos galiojusias Sąjungos teisės priemones laikotarpį, kuris baigėsi iki šios datos. Tiek CPAG, tiek Komisija, be kita ko, remiasi šios direktyvos tikslu ir *ratio legis*, pagal kuriuos visas minėtas 16 straipsnis turi būti taikomas tokiam gyvenimo šalyje laikotarpiui.

Teisingumo Teismo atsakymas

29 Pirmiausia reikia nurodyti, kad Sąjungos pilietybė kiekvienam Sąjungos piliečiui suteikia pagrindinę ir asmeninę teisę laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, taikant ESV sutartyje ir jai vykdyti patvirtintose priemonėse nustatytus apribojimus ir reikalavimus, nes laisvas asmenų judėjimas yra viena iš pagrindinių vidaus rinkos laisvių, kuri, be to, buvo patvirtinta Europos Sąjungos pagrindinių laisvių chartijos 45 straipsnyje.

30 Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę konstatuoti, kad Direktyva 2004/38 skirta tam, kad būtu supaprastintas naudojimasis pagrindine ir asmenine teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, kuri pagal Sutartį tiesiogiai suteikiama Sąjungos piliečiams, ir kad ja siekiama sustiprinti šią teisę, kad šiems piliečiams pagal šią direktyvą nebūtų suteikta mažiau teisių nei pagal ja pakeistus ar panaikintus antrinės teisės aktus (žr. 2008 m. liepos 25 d. Sprendimo *Metock ir kt.*, C-127/08, Rink. p. I-6241, 82 ir 59 punktus).

31 Teisingumo Teismas taip pat nurodė, kad, atsižvelgiant į Direktyvos 2004/38 kontekstą ir ja siekiamus tikslus, jos nuostatų negalima aiškinti griežtai ir bet kuriuo atveju negalima panaikinti jų veiksmingumo (žr. minėto Sprendimo *Metock ir kt.* 84 punktą).

32 Kaip nurodyta Direktyvos 2004/38 17 konstatuojamojoje dalyje, nuolatinio gyvenimo šalyje teisė yra pagrindinis elementas skatinant socialinę sanglaudą ir šioje direktyvoje ji buvo numatyta siekiant sustiprinti Sąjungos pilietybės jausmą.

33 Akivaizdu, kad iki šios direktyvos priėmimo, taikant EB 18 straipsnį, patvirtintose Sąjungos teisės priemonėse nebuvo Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalyje numatytos galimybės suteikti nuolatinio gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje teisę dėl legalaus gyvenimo šios valstybės teritorijoje ištisinį penkerių metų laikotarpį.

34 Tačiau tai nereiškia, kad remiantis šia išvada Direktyvos 2004/38 16 straipsnyje numatytos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės suteikimo tikslais reikia atsižvelgti tik į ištisinį penkerių metų teisėto gyvenimo šalyje laikotarpį, kuris arba baigėsi 2006 m. balandžio 30 d. ar po šios datos, arba prasidėjo po 2006 m. balandžio 30 d.

35 Iš tiesų pirmiausia aiškinant, kad nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimo tikslais reikia atsižvelgti tik į ištisinį penkerių metų teisėto gyvenimo šalyje laikotarpį, kuris prasidėjo po 2006 m. balandžio 30 d., šią teisę būtų galima suteikti tik nuo 2011 m. balandžio 30 d. Dėl tokio aiškinimo būtų pašalintos visos Sąjungos piliečių gyvenimo šalyje pagal iki 2006 m. balandžio 30 d. galiojusias Sąjungos teisės priemones pasekmės nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimo tikslais. Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad iki Direktyvos 2004/38 priėmimo galiojusioje Sąjungos teisėje tam tikrais atvejais jau buvo numatyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė, kuri, beje, buvo įtvirtinta ir šios direktyvos 17 straipsnyje.

36 Reikia pripažinti, kad toks rezultatas prieštarauja šio sprendimo 30–32 punktuose primintam Direktyvos 2004/38 tikslui ir dėl jo ji nebetenka veiksmingumo.

37 Antra, aiškinimas, kad Direktyvos 2004/38 16 straipsnyje numatytos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimo tikslais reikia atsižvelgti tik į ištisinio teisėto penkerių metų gyvenimo šalyje laikotarpį, kuris baigėsi 2006 m. balandžio 30 d. ar po šios

datos, taip pat prieštarauja šios direktyvos tikslui ir veiksmingumui. Iš tiesų Sąjungos teisės aktų leidėjas nustatė, jog nuolatinio gyvenimo šalyje teisės suteikimas pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį priklauso nuo Sąjungos piliečio integravimosi į priimančiąją valstybę narę. Taigi, kaip nurodė generalinė advokatė savo išvados 80 punkte, su minėtos direktyvos 16 straipsnį grindžiančia integracijos idėja būtų nesuderinamas sprendimas, kad reikiamas integracijos priimančiojoje valstybėje narėje lygis priklauso nuo to, ar ištisinis penkerių metų gyvenimas šalyje baigėsi iki 2006 m. balandžio 30 d., ar po šios datos.

38 Be to, svarbu nurodyti, jog Direktyvos 2004/38 16 straipsnyje numatyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė gali būti įgyta tik nuo 2006 m. balandžio 30 d., todėl, atsižvelgus į gyvenimo šalyje laikotarpius iki šios datos, nebūtų pripažintas Direktyvos 2004/38 16 straipsnio galiojimas atgaline data, bet paprasčiausiai iki šios direktyvos perkėlimo susiklosčiusioms situacijoms būtų suteiktos dabartinės pasekmės.

39 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad nuostatos dėl Sąjungos pilietybės taikomos nuo jų įsigaliojimo ir kad todėl jos turi būti taikomos praeityje susiklosčiusių situacijų dabartinėms pasekmėms (žr. 2002 m. liepos 11 d. Sprendimo *D'Hoop*, C-224/98, Rink. p. I-6191, 25 punktą ir nurodytą teismų praktiką).

40 Todėl Direktyvos 2004/38 16 straipsnyje numatytos nuolatinio gyvenimo teisės įgijimo tikslais reikia atsižvelgti į ištisinio penkerių metų gyvenimo šalyje pagal ankstesnes Sąjungos teisės priemones laikotarpį iki šios direktyvos perkėlimo datos, t. y. iki 2006 m. balandžio 30 d.

Dėl trumpesnių kaip dveji metai iš eilės trumpalaikių išvykų iki 2006 m. balandžio 30 d. po teisėto ištisinio penkerių metų gyvenimo šalyje poveikio Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalyje numatytai nuolatinio gyvenimo šalyje teisei

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

41 Kaip matyti iš šio sprendimo 27 ir 28 punktų, Jungtinės Karalystės vyriausybė mano, kad Direktyvos 2004/38 16 straipsnis, įskaitant jame įtvirtintas taisykles dėl trumpalaikių išvykų, neturi būti taikomas iki 2006 m. balandžio 30 d. pasibaigusiam ištisinio gyvenimo šalyje laikotarpiui.

42 CPAG ir Komisija, atvirkščiai, šiam laikotarpiui siūlo taikyti visas šio straipsnio nuostatas.

Teisingumo Teismo atsakymas

43 Pirmiausia reikia nurodyti, jog norint įgyti Direktyvos 2004/38 16 straipsnyje numatytą nuolatinio gyvenimo šalyje teisę reikia teisėtai gyventi priimančiosios valstybės narės teritorijoje ištisinį penkerių metų laikotarpį.

44 Pagrindinėje byloje neginčijama, kad T. Lassal priimančiojoje valstybėje narėje teisėtai gyveno ištisinį ilgesnį nei penkerių metų trukmės laikotarpį. Tačiau po tokio

teisėto ilgesnio nei penkerių metų trukmės ištisinio gyvenimo iki Direktyvos 2004/38 perkėlimo datos, t. y. 2006 m. balandžio 30 d., iš šios valstybės narės ji buvo išvykusi dešimčiai mėnesių. Iš esmės prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar dėl išvykos iki 2006 m. balandžio 30 d. po teisėto ištisinio penkerių metų gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje Sąjungos pilietis negali pasinaudoti nuolatinio gyvenimo šalyje teise pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį.

45 Šiuo klausimu reikia nurodyti, kad tokiu atveju, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kai neginčijamas teisėto gyvenimo šalyje bent penkerius metus pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį tęstinumas, minėtos direktyvos 16 straipsnio 3 dalies aiškinimas nėra svarbus. Iš tiesų šioje nuostatoje nurodytos trumpalaikės išvykos per 16 straipsnio 1 dalyje numatytą penkerių metų gyvenimo šalyje laikotarpį, kurios nedaro įtakos nagrinėjamo gyvenimo šalyje tęstinumui ir todėl ištisinio laikotarpio gyvenimo šalyje kvalifikavimui. Be to, bet kuriuo atveju neginčijama, kad T. Lassal trumpalaikės išvykos nepriskirtinos prie jokios šioje nuostatoje numatytos kategorijos.

46 Tačiau Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 4 dalyje reglamentuojamas nuolatinio gyvenimo šalyje teisės praradimas. Šiuo klausimu minėtoje nuostatoje įtvirtinta, kad nuolatinio gyvenimo šalyje teisė gali būti prarasta tik išvykus iš priimančiosios valstybės narės ilgesniam kaip dveji metai iš eilės laikotarpiui.

47 Kalbėdamos apie Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 4 dalies taikymą trumpalaikėms išvykoms iki 2006 m. balandžio 30 d., Jungtinės Karalystės ir Belgijos vyriausybės teigia, kad kai Sąjungos piliečiai, kurie iki 2006 m. balandžio 30 d. priimančiojoje valstybėje narėje gyveno ištisinį penkerių metų laikotarpį, išvyksta trumpesniam kaip dvejų metų iš eilės laikotarpiui iš šios valstybės narės, jie negali įgyti šiame straipsnyje

numatytos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės, atsižvelgiant į tai, jog trumpam laikui jie išvyko prieš įgydami šią nuolatinio gyvenimo šalyje teisę, todėl šie piliečiai negali pasinaudoti minėtos direktyvos 16 straipsnio 4 dalies nuostatomis, taigi jų gyvenimo šalyje laikotarpis yra neištisinis ir turi būti laikomas nutrauktu.

48 Šiuo atžvilgiu neginčijama, kad, kaip buvo priminta šio sprendimo 38 punkte, Direktyvos 2004/38 16 straipsnyje numatyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė gali būti įgyta tik nuo 2006 m. balandžio 30 d., todėl iš minėto 16 straipsnio 4 dalies neaišku, ar Sąjungos piliečiai, kurie iki šios datos teisėtai gyveno priimančiosios valstybės narės teritorijoje ištisinį penkerių metų laikotarpį, gali pasinaudoti savo ryšiu su priimančiąja valstybe nare, norėdami išvengti kliūčių įgyti minėtą nuolatinio gyvenimo šalyje teisę dėl trumpesnių kaip dveji metai iš eilės trumpalaikių išvykų iki 2006 m. balandžio 30 d.

49 Tačiau primintina, kad aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos formuluotę, bet ir į kontekstą bei reglamentavimo, kurio dalis ji yra, tikslus (visų pirma žr. 2000 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Vokietija prieš Komisiją*, C-156/98, Rink. p. I-6857, 50 punktą; 2006 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *SGAE*, C-306/05, Rink. p. I-11519, 34 punktą ir 2009 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *Sturgeon ir kt.*, C-402/07 ir C-432/07, Rink. p. I-10923, 41 punktą).

50 Šiuo atžvilgiu Sąjungos akto dėstomoji dalis yra neatskiriama nuo jo motyvacinės dalies ir prireikus turi būti aiškinama atsižvelgiant į motyvus, kuriais vadovaujantis jis buvo priimtas (2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją*, C-298/00 P, Rink. p. I-4087, 97 punktas ir nurodyta teismų praktika bei minėto Sprendimo *Sturgeon ir kt.* 42 punktas).

51 Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad, esant keliems galimiems Sąjungos teisės nuostatos aiškinimo variantams, pirmenybė turi būti teikiama tam, kuris užtikrintų jos praktinį veiksmingumą (minėto Sprendimo *Sturgeon ir kt.* 47 punktas ir minėta teismų praktika).

52 Reikia konstatuoti, kad toks aiškinimas, kokį pateikė Jungtinės Karalystės ir Belgijos vyriausybės, prieštarauja Direktyvos 2004/38 veiksmingumui ir tikslui, taip pat jos 16 straipsnio bendrai struktūrai ir esmei.

53 Iš tiesų pirmiausia tiek šio sprendimo 30 ir 31 punktuose priminti Direktyvos 2004/38 tikslai ir siekis supaprastinti naudojimąsi pagrindine teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje ir sustiprinti šią pagrindinę teisę, tiek, konkrečiau kalbant, šio sprendimo 32 punkte priminti šios direktyvos 16 straipsnio tikslai suteikiant nuolatinio gyvenimo šalyje teisę skatinti socialinę sanglaudą ir sustiprinti Sąjungos pilietybės jausmą būtų labai pažeisti, jeigu ši gyvenimo šalyje teisė nebūtų suteikiama Sąjungos piliečiams, iki 2006 m. balandžio 30 d. teisėtai gyvenusiems priimančiosios valstybės narės teritorijoje ištisinį penkerių metų laikotarpį, tik todėl, kad po šio laikotarpio, bet iki aptariamos datos jie buvo išvykę trumpesnį kaip dvejų metų iš eilės laikotarpį.

54 Antra, atsižvelgiant į Direktyvos 2004/38 16 straipsnio bendrą struktūrą ir esmę, taip pat reikia, kad šio 16 straipsnio 4 dalis būtų taikoma trumpalaikėms išvykoms iki 2006 m. balandžio 30 d., iki šios datos teisėtai gyvenus ištisinį penkerių metų laikotarpį.

55 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 4 dalyje reglamentuojamas nuolatinio gyvenimo šalyje teisės praradimas dėl ilgesnių kaip dveji

metai iš eilės išvykų iš priimančiosios valstybės narės. Remiantis Direktyvos 2004/38 parengiamaisiais dokumentais, tokia priemonė pateisinama tuo, kad po tokios išvykos ryšys su priimančiąja valstybe nare nebėra tvirtas (žr. 2003 m. gruodžio 5 d. ketinant priimti Direktyvą 2004/38 Tarybos priimtos Bendrosios pozicijos (EB) Nr. 6/2004 (OL C 54 E, 2004, p. 12) konstatuojamąsias dalis tiek, kiek tai susiję su jos 16 straipsniu).

56 Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 4 dalis turi būti taikoma, nepaisant to, ar gyvenimo šalyje laikotarpis yra iki 2006 m. balandžio 30 d., ar po šios datos. Iš tiesų kadangi, kaip paaiškėjo atlikus analizę šio sprendimo 29–40 punktuose, Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalyje numatytos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimo tikslais reikia atsižvelgti į penkerių metų gyvenimo šalyje iki 2006 m. balandžio 30 d. laikotarpį, šio 16 straipsnio 4 dalis šiam laikotarpiui turi būti neišvengiamai taikoma. Jeigu būtų kitaip, valstybės narės pagal 16 straipsnį turėtų suteikti tokią nuolatinio gyvenimo šalyje teisę net ilgalaikių išvykų, dėl kurių būtų galima suabejoti atitinkamo asmens ryšiu su priimančiąja valstybe nare, atveju.

57 Iš to matyti, kad Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 4 dalis turi būti taikoma teisėto ištisinio gyvenimo šalyje iki 2006 m. balandžio 30 d. penkerių metų laikotarpiui ir kad tai reiškia, jog trumpesnės kaip dveji metai iš eilės išvykos iš priimančios valstybės narės po šių laikotarpių, bet iki šios datos negali daryti įtakos atitinkamo Sąjungos piliečio integraciniam ryšiui.

58 Todėl trumpesnės kaip dveji metai iš eilės išvykos iš priimančiosios valstybės narės iki 2006 m. balandžio 30 d. po teisėto ištisinio penkerių metų gyvenimo šalyje iki šios datos negali daryti įtakos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimui pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį.

59 Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip, kad Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1–4 dalys turi būti aiškinamos taip:

— nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimo pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį tikslais reikia atsižvelgti į ištisinio penkerių metų gyvenimo šalyje pagal ankstesnes Sąjungos teisės priemones laikotarpį iki šios direktyvos perkėlimo datos, t. y. iki 2006 m. balandžio 30 d., ir

— trumpesnės kaip dvejų metų iš eilės išvykos iš priimančiosios valstybės narės iki 2006 m. balandžio 30 d. po teisėto ištisinio penkerių metų gyvenimo šalyje iki šios datos negali daryti įtakos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimui pagal minėto 16 straipsnio 1 dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

60 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 16 straipsnio 1–4 dalys turi būti aiškinamos taip:

— **nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimo pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį tikslais reikia atsižvelgti į ištisinio penkerių metų gyvenimo šalyje pagal ankstesnes Sąjungos teisės priemones laikotarpį iki šios direktyvos perkėlimo datos, t. y. iki 2006 m. balandžio 30 d., ir**

— **trumpesnės kaip dvejų metų iš eilės išvykos iš priimančiosios valstybės narės iki 2006 m. balandžio 30 d. po teisėto ištisinio penkerių metų gyvenimo šalyje iki šios datos negali daryti įtakos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimui pagal minėto 16 straipsnio 1 dalį.**

Parašai.